

Практична робота № 8

Тема: Екологічне оцінювання та участь громадськості: Директиви ЄС про стратегічну екологічну оцінку (SEA) та оцінку впливу на довкілля (EIA)

Мета заняття: Ознайомитися з процедурами екологічного оцінювання в ЄС, зокрема стратегічною екологічною оцінкою (SEA) планів і програм та оцінкою впливу на довкілля (EIA) конкретних проектів, а також механізмами участі громадськості згідно з Директивами 2001/42/ЄС, 2011/92/ЄС та Орхуською конвенцією.

Теоретичні відомості:

Директива про стратегічну екологічну оцінку (SEA Directive 2001/42/EC).

Стратегічна екологічна оцінка (Strategic Environmental Assessment, SEA) застосовується до планів і програм, які можуть мати значний вплив на довкілля. SEA проводиться на ранніх стадіях планування, що дозволяє врахувати екологічні аспекти ще до прийняття рішень.

Плани та програми, що підлягають SEA:

- Планування використання земель
- Транспортні стратегії
- Енергетичні плани
- Плани поводження з відходами
- Плани управління водними ресурсами
- Сільськогосподарські, лісові, рибальські плани
- Туристичні програми

Директива про оцінку впливу на довкілля (EIA Directive 2011/92/EU, зі змінами 2014/52/EU). Оцінка впливу на довкілля (Environmental Impact Assessment, EIA) застосовується до конкретних проектів, які можуть мати значний вплив на довкілля. EIA забезпечує, що екологічні наслідки проектів визначаються та враховуються до видачі дозволу на реалізацію.

Проекти поділяються на дві категорії:

Додаток I: проекти, які завжди підлягають EIA (наприклад: нафтопереробні заводи, ТЕС >300 МВт, атомні електростанції, автомагістралі).

Додаток II: проекти, які можуть підлягати EIA після скринінгу (наприклад: промислові об'єкти, інфраструктурні проекти меншої потужності).

Орхуська конвенція (1998) - конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Три «стовпи» Орхуської конвенції:

1. Доступ до екологічної інформації
2. Участь громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень
3. Доступ до правосуддя з екологічних питань

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017) імплементує вимоги Директиви про EIA. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018) імплементує вимоги Директиви про SEA. Україна ратифікувала Орхуську конвенцію у 1999 році.

Завдання 1. Скринінг проекту на необхідність проведення ОВД

Використовуючи критерії Додатку III Директиви про EIA (характеристики проекту, місце розташування, характеристики потенційного впливу), визначте, чи підлягає обраний проект процедурі ОВД:

Оберіть один з проектів:

1. Будівництво свиноферми на 2000 голів у сільській місцевості на відстані 1 км від села.
2. Розширення існуючого цементного заводу (збільшення потужності з 0,8 до 1,5 млн т на рік).
3. Будівництво сонячної електростанції потужністю 15 МВт на сільськогосподарських землях.
4. Реконструкція автомобільної дороги місцевого значення (довжина 25 км, розширення до 4 смуг).
5. Будівництво полігону твердих побутових відходів (площа 10 га, потужність 100 тис. т на рік).

Проведіть скринінг за такою схемою:

Характеристики проекту: розміри та потужність проекту, кумулятивний ефект з іншими проектами, використання природних ресурсів, утворення відходів, забруднення та інші негативні впливи, ризик аварій.

Місце розташування: чутливість довкілля (близькість до заповідників, водних об'єктів), щільність населення, землекористування, характеристики потенційного впливу.

Масштаб впливу (локальний, регіональний)

Характер впливу (прямий, непрямий, кумулятивний)

Ймовірність впливу

Тривалість, частота, зворотність

Висновок скринінгу: проект підлягає/не підлягає ОВД (обґрунтувати).

Завдання 2. Стратегічна екологічна оцінка (SEA)

Оберіть один план/програму, що підлягає SEA: генеральний план розвитку міста на 20 років, обласна програма поводження з відходами, регіональна транспортна стратегія, програма розвитку відновлюваної енергетики області, план управління річковим басейном.

Розробіть звіт про стратегічну екологічну оцінку (Екологічний звіт), включаючи:

1. Зміст та основні цілі плану/програми
2. Взаємозв'язок з іншими планами та програмами
3. Поточний стан довкілля та його ймовірна еволюція без впровадження плану (базовий сценарій)
4. Екологічні проблеми, пов'язані з планом
5. Цілі охорони довкілля, встановлені на міжнародному, національному рівнях
6. Можливі значні впливи на довкілля від реалізації плану:

Завдання 3. Участь громадськості

Розробіть план залучення громадськості до процесу ОВД/СЕО для вашого проекту/плану згідно з вимогами Орхуської конвенції:

- ✓ Інформування громадськості:
- ✓ Канали інформування (веб-сайт, ЗМІ, оголошення)
- ✓ Зміст повідомлення
- ✓ строки оприлюднення
- ✓ Надання доступу до інформації:
- ✓ Де та як громадськість може ознайомитися з матеріалами

- ✓ Формати надання інформації
- ✓ Прийом та розгляд зауважень і пропозицій:
- ✓ Форми подання (письмові, усні, електронні)
- ✓ Строки подання
- ✓ Процедура розгляду
- ✓ Громадські обговорення/слухання:
- ✓ Дата, час, місце
- ✓ Формат проведення
- ✓ Учасники
- ✓ Порядок денний
- ✓ Врахування думки громадськості:
- ✓ Як коментарі будуть враховані у фінальному рішенні
- ✓ Оприлюднення результатів
- ✓ Доступ до правосуддя:
- ✓ Інформація про право оскарження рішення
- ✓ Процедура оскарження

Підготуйте зразок повідомлення для громадськості про проведення громадських слухань (включіть усю необхідну інформацію).

Контрольні запитання:

1. У чому різниця між стратегічною екологічною оцінкою (SEA) та оцінкою впливу на довкілля (EIA)? На яких етапах планування вони застосовуються?

2. Поясніть процедуру скринінгу. Які критерії використовуються для визначення необхідності проведення ОВД для проектів Додатку II?

3. Чому розгляд альтернатив є обов'язковою частиною ОВД та SEO? Які типи альтернатив мають розглядатися?

4. Яка роль участі громадськості у процесі екологічного оцінювання? Як вона впливає на якість прийняття рішень?

5. Як Орхуська конвенція забезпечує права громадян у сфері охорони довкілля? Наведіть приклади застосування її «трьох стовпів».